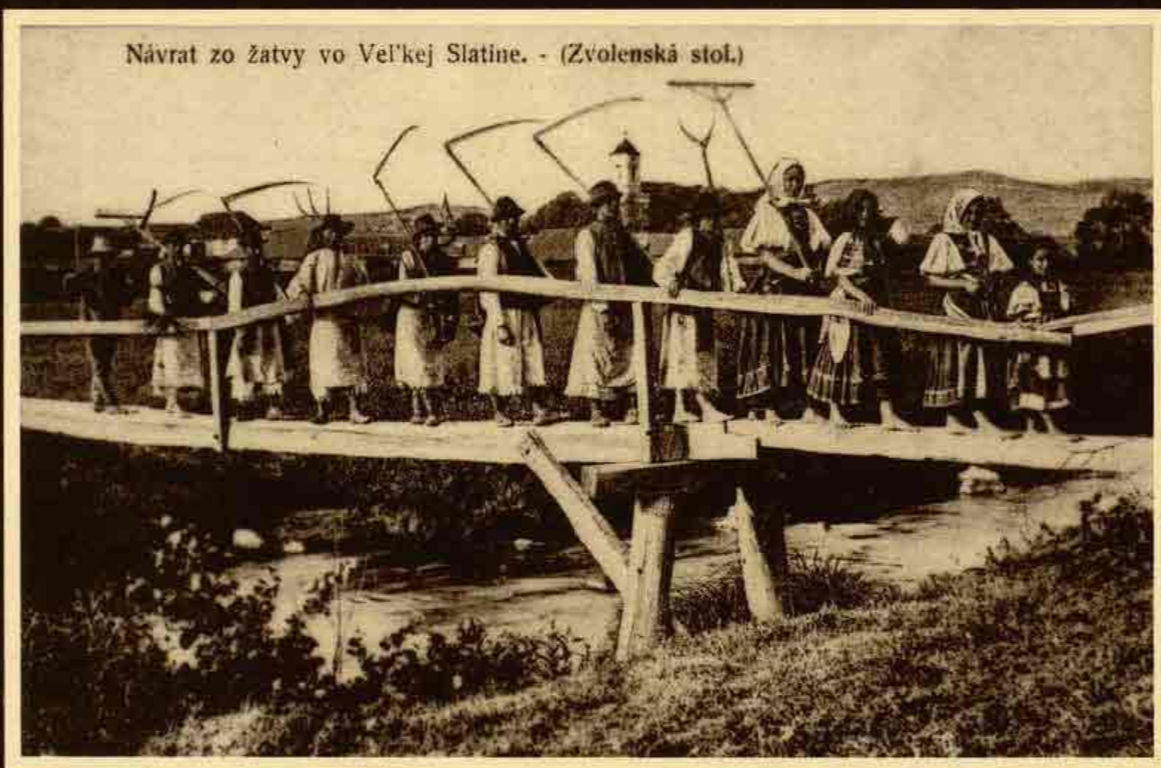

Slovenský národopis

1-2
38-1990

- Na obálke:* 1. strana: Návrat zo žatvy. Prvá pol. 20. stor., Zvolenská Slatina, okr, Zvolen. Foto P. Socháň
4. strana: Pozvánky na zábavy v Pezinku. K článku K. Popelkovej: Spoločenské príležitosti stretávania sa obyvateľov malého mesta v medzivojnovom období. Foto H. Bakaljarová

Na príprave čísla spolupracovali PhDr. Gabriela Kiliánová a PhDr. Peter Salner, CSc.

HLAVNÁ REDAKTORKA
Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Zora Vanovičová

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Viera Gašparíková, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosálová, Antonín Robek, Peter Slavkovský, Viera Urbancová

Slovenský národopis

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

VEDA

VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

BRATISLAVA

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)

European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

K FUNKCII SPOLOČENSKÝCH SKUPÍN PRI FORMOVANÍ SPOLOČENSKÉHO VEDOMIA A SPÔSOBU ŽIVOTA – HISTORICKÉ A ETNO-KULTÚRNE ASPEKTY

Filová, Božena: O etnografickom výskume spoločenských skupín	8
Širovátka, Oldřich: Skupina, lid a národ v koncepcii folklóru	13
Jakubíková, Kornélia: Pohlavná a veková diferenciácia v svadobných obyčajoch na Slovensku	19
Nikoličová, Desanka: Autorita a socializácia jednotlivca v rodine	29
Radovanovičová, Miljana: Problematika socializácie v srbskej etnografii 19. a prvej polovice 20. storočia	35
Ratica, Dušan: Miesto starých ľudí v rodinnom a spoločenskom živote slovenskej dediny	39
Onderčaninová, Andrea: Spoločenské kontakty starých ľudí v súčasnosti	45
Beněš, Bohuslav: K vlivu tradície na vznik a formovanie skupín v dětských folklórnych souborech	51
Profantová, Zuzana: Generácia ako determinanta v transmisii a tradícii folklórneho žánru	55
Slavkovský, Peter: Sezónni robotníci ako sociálna skupina	65
Kalavský, Michal: Spoločenský pôvod remeselníckych učňov a zmluvné vzťahy v rokoch 1889–1938 vo vybraných oblastiach Slovenska	71
Čukan, Jaroslav: Funkcie podporného spolku v baníckej obci	83
Kardošová, Monika: Živnostníci ako profesionálna skupina a ich význam pre spoločenský život mesta v medzivojnovom období	91
Darulová, Jolana: Odras sociálnych skupín v ľudovej próze	99
Habovštiak, Anton: Tajný jazyk hornooravských predavačov plátne ako prejav ich skupinovej odlišnosti	103
Bandić, Dušan: K výskumu hodnotových orientácií vedeckej ustanovizne ako špecifickej spoločenskej skupiny	111
Frölec, Václav: Mikrostruktúra tradičného lokálneho spoločenství v Čechách a na Moravě v 19. storočí	117
Kovačevićová, Soňa: Spolkový život v Liptovskom Mikuláši v rokoch 1830–1945	135
Langer, Jiří: Význam sociálneho prostredia pre kultúrne diferenciácie v sídelnom vývoji	150
Podoba, Juraj: Odras sociálnej štruktúry na vý-	

voji stavebnej kultúry a bývania na slovenskom vidku	160
Štibrányiová, Tatiana: K problematike teritoriálnych skupín (na príklade kopaničiarskej obce Valaská Belá)	167
Méryová, Margita: Veková a sociálna diferenciácia lokálneho spoločenstva (na príklade tanečného života)	173
Kandert, Josef: Funkcie tzv. lepších rodín ve vytváření hodnotových systémů středoslovenské vesnice	181
Škovierová, Zita: Súčasná funkcie susedských skupín	184
Paríková, Magdaléna: Miesto a funkcie služobníctva v lokálnom spoločenstve	191
Chorváthová, Lubica: K otázke vplyvu cirkevného života na formovanie záujmových skupín lokálneho spoločenstva Slovenska v prvej polovici 20. storočia	194
Popelková, Katarína: Spoločenské príležitosti stretávania sa obyvateľov malého mesta v medzivojnovom období	199
Beňušková, Zuzana: Profesia pôrodných báb v kultúrohistorickom kontexte	205
Falfánová, Lubica: Družstevný obchod a lokálna spoločnosť	215
Sulitka, Andrej: K diferenciácii folklórnych tradícií zanikajúceho lokálneho spoločenstva v národnostne zmiešanej oblasti	224
Michajlova, Kaťa: Potulní speváci-žobráci ako sociálna skupina a ich funkcie v spoločnosti	230
Kiliánová, Gabriela: Žobráci ako spoločenská skupina a jej vzťahy k lokálnemu spoločenstvu	237
Luther, Daniel: Bratislavské korzo v minulosti	247
Vanovičová, Zora: K spoločenskej funkcii folklórnych humoristických postáv v meste	253
Svecová, Soňa: Funkcia spoločenského vedomia v utváraní a existencii etnografických skupín Slovenska	257
Marušiaková, Jelena: Malé etnické skupiny – pokus o vnútornú klasifikáciu	262
Dubayová, Mária: K problematike vzťahov cigánskej lokálnej a cigánskej etnickej skupiny	274
Mann, Arne B.: Výber manželského partnera u Cigánov-Rómov na Spiši	278
Salner, Peter: Na margo kolokvia	285
DISKUSIA	
Leščák, Milan: Etnofilm Čadca – poznámky retrospektíve	287
Urban, Marian: Filmy o ľudovej kultúre a Etnofilm Čadca	292

Luther, Daniel: Vedecký film a videozáznam na Etnofilme Čadca	294
Lužica, René: Etnofilm a televízne programy o ľudovej kultúre	295
Diskusia na voľnej tribúne Etnofilmu Čadca 1988	298
Záverečný protokol	300
ROZHLADY	
Za Emou Markovou (Jarmila Paličková-Pátková)	302
Pozdrav k jubileu Sone Švecovej (Marta Botíková)	304
K životnému jubileu M. Kaspera (Milan Leščák)	305
Konferencia „Desať rokov inštitucionálneho národopisného výskumu južného Gemera“ (Jozef Liszka)	306
IX. medzinárodné sympóziu Ethnographia Pannonica (Juraj Podoba)	306
VIII. medzinárodná konferencia folkloristov v Bulharsku (Hana Hlôšková)	307
Od detskej knihy k bádaniu o rozprávkach (Viera Gašparíková)	308

RECENZIE A REFERÁTY

Holý, D.: Zpěvní jednotky lidové písně (Soňa Burlasová)	310
Štefanovičová, T.: Osudy starých Slovanov (Monika Kardošová)	311
Dejiny literárnej komparatistiky socialistických krajín (Zuzana Profantová)	311
Norwegische und Isländische Volksmärchen (Gabriela Kiliánová)	312
Něšťastné peníze (Gabriela Kiliánová)	313
Todorov, D.: Blgarskata etnografia (Peter Slavkovský)	314
Takács, B.: Bibliai jelképek (Olga Danglová)	315
Gömöri Néprajza 1–20 (Jozef Liszka)	316
P. Zelenák: Socializácia živností na Slovensku (Jaroslav Čukan)	318
G. V. Starovojtova: Etničeskaja gruppa v sovremennom sovetskom gorode (Zuzana Profantová)	319

СОДЕРЖАНИЕ

К ФУНКЦИИ ОБЩЕСТВЕННЫХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ И БЫТА – ИСТОРИЧЕСКИЕ И ЭТНОКУЛЬТУРНЫЕ АСПЕКТЫ	
Филова, Божена: Об этнографическом исследовании общественных групп	8
Сироватка, Олдржих: Группа, народ и нация в концепции фольклора	13
Якубикова, Корнелия: Половая и возрастная дифференциация в свадебных обычаях в Словакии	19
Николич, Десанка: Авторитет и социализация лица в семье	29
Радованович, Миляна: Социализация в сербской этнографии 19-го и первой половины 20-го	

веков	35
Ратица, Душан: Место старых людей в семейной и общественной жизни словацкой деревни	39
Ондерчанинова, Андреа: Общественные контакты старых людей в настоящее время	45
Бенеш, Богуслав: Влияние традиции на возникновение и формирование групп в детских фольклорных ансамблях	51
Профантова, Зузана: Поколение как детерминанта в трансмиссии и традиции фольклорного жанра	55
Славковски, Петер: Сезонные рабочие как социальная группа	65
Калявски, Михал: Общественное происхождение ремесленных учеников и договорные отношения в избранных областях Словакии в течение 1889–1938 лет	71
Чукан, Ярослав: Функции подсобного общества в обществе шахтеров	83
Кардошова, Моника: Ремесленники в качестве профессиональной группы и их значение для общественной жизни города в межвоенный период	91
Дарулова, Йолана: Отражение социальных групп в народной прозе	99
Хабовштиак, Антон: Секретный язык продавцов полотна из верхней Оравы как проявление их группового отличия	103
Бандич, Душан: К исследованию ценностных ориентаций научного учреждения в качестве специфичной общественной группы	111
Фролец, Вацлав: Микроструктура традиционного местного общества в Чехии и в Моравии в 19-ом веке	117
Ковачевичова, Соня: Жизнь общества в г. Липтовски Микулаш в течение 1830–1945 гг.	135
Лангер, Йиржи: Значение социальной среды для культурной дифференциации в развитии поселения	150
Подоба, Юрай: Отражение социальной структуры в развитии строительной культуры и жилища в словацкой деревне	160
Мерова, Маргита: Возрастная и социальная дифференциация местного общества (на примере танцевальной жизни)	167
Штибраниова, Татьяна: К проблематике территориальных групп (на примере хутора Валаска Бела)	173
Кандерт, Йосеф: Функции так наз. лучших семей в создании ценностных систем среднесловацкой деревни	181
Шковиерова, Зита: Современные функции соседских групп	184
Парикова, Магдалена: Место и функции прислуг в локальном обществе	191
Хорватова, Любица: К вопросу влияния церковной жизни на формирование самостоятельных групп локального общества Словакии в первой половине 20-го века	194
Попелкова, Катарина: Общественные случаи	

встречи жителей небольшого города в межвоенный период	199
Бенюшкова, Зузана: Профессия повивальных бабок в культурно-историческом контексте	205
Фалтянова, Любица: Кооперативная торговля и местное общество	215
Сулитка, Андрей: К дифференциации фольклорных традиций отмирающего местного общества в национально смешанной области	224
Михайлова, Катя: Бродячие певцы-нищие как социальная группа и их функции в обществе	230
Килианова, Габриела: Нищие как социальная группа и их отношения к местному обществу	237
Лутер, Даниел: Братиславское „корзо“ в прошлом	247
Вановичова, Зора: К общественной функции фольклорных юмористических лиц в городе	253
Швецова, Соня: Функция общественного сознания в создании и существовании этнографических групп в Словакии	257
Марушиакова, Елена: Маленькие этнические группы – попытка к внутренней классификации	262
Дубаиова, Мария: К проблематике отношений цыганской местной и цыганской этнической групп	274
Манн, Арне Б.: Выбор супруга у Цыган-Рома в регионе Спиш	278
Салнер, Петер: После колоковия	285
ДИСКУССИЯ	
Лешчак, Милан: Этнофильм Чадца – замечания ретроспективе	287
Урбан, Мариан: Фильмы о народной культуре и Этнофильм Чадца	292
Лутер, Даниел: Научный фильм и видеозапись на Этнофильме Чадца	294
Лужица, Ренé: Этнофильм и телевизионные программы о народной культуре	295
Дискуссия в свободной трибуне Этнофильма Чадца 1988	298
Заключительный протокол совещания жюри Этнофильма Чадца 1988	300
ОБЗОРЫ	
За Эмой Марковой (Ярмила Паличкова-Паткова)	302
Привет к юбилею Сони Швецовой (Марта Ботикова)	304
К жизненному юбилею М. Каспера (Милан Лешчак)	305
Конференция „Десять лет институционального этнографического исследования южного Гемера“ (Йозеф Лиска)	306
IX-ый международный симпозиум Ethnographia Panonica (Юрай Подоба)	306
VIII. международная конференция фольклористов в Болгарии (Хана Хлошкова)	307
От детской книги к исследованию сказок (Вера Гашпарикова)	308
РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ	

INHALT

ZUR FUNKTION DER SOZIALEN GRUPPEN BEI DER FORMIERUNG DES GESELLSCHAFTLICHEN BEWUSSTSEINS UND DER LEBENSWEISE – HISTORISCHE UND ETHNOKULTURELLE ASPEKTE	
Filová, Božena: Über die ethnographischen Erforschung der gesellschaftlichen Gruppen	8
Sirovátka, Oldřich: Die Gruppe, das Volk und die Nation in der Konzeption der Folklore	13
Jakubíková, Kornélia: Die Geschlechts- und Altersdifferenziation in den Hochzeitsbräuchen in der Slowakei	19
Nikolić, Desanka: Die Autorität und Sozialisation des Individuums in der Familie	29
Radovanović, Miljana: Die Sozialisation in der serbischen Ethnographie des 19. und der ersten Hälfte des 20. Jhd	35
Ratica, Dušan: Der Platz der alten Menschen in dem Familien- und Gesellschaftsleben des slowakischen Dorfes	39
Onderčaninová, Andrea: Die gesellschaftlichen Kontakte der alten Menschen in der Gegenwart	45
Beneš, Bohuslav: Der Einfluss der Tradition auf die Entstehung und Formung der Gruppen in Kinderfolklorensembles	51
Profantová, Zuzana: Generation als eine Determinante in der Transmission und Tradition eines Folkloregenes	55
Slavkovský, Peter: Die Saisonarbeiter als soziale Gruppe	65
Kalavský, Michal: Die gesellschaftliche Herkunft der Handwerkerlehrlinge und die Lehrvertragsbedingungen in den J. 1889–1938	71
Čukan, Jaroslav: Die Bedeutung des Unterstützungsvereins in einer Bergarbeitergemeinde	83
Kardošová, Monika: Die Gewerbetreibenden als professionelle Gruppe und ihre Bedeutung für das Gesellschaftsleben der Stadt in der Zwischenkriegszeit	91
Darulová, Jolana: Der Reflex der sozialen Gruppen in der Volksprosa	99
Habovštiak, Anton: Über die „Leinwandhändlersprache“ im oberen Orava-Gebiet	103
Bandić, Dušan: Zur Forschung der Wertorientierung eines wissenschaftlichen Instituts als einer spezifischen sozialen Gruppe	111
Frolec, Václav: Die Mikrostruktur der traditionellen lokalen Gemeinschaft in Böhmen und in Mähren im 19. Jhd	117
Kovačevićová, Soňa: Das Gesellschaftsleben in der Stadt Liptovský Mikuláš in den J. 1830–1945	135
Langer, Jiří: Die Bedeutung der sozialen Umwelt für die kulturelle Differenzierung in der Siedlungsentwicklung	150
Podoba, Juraj: Der Reflex der sozialen Struktur in der Entwicklung der Baukultur und Wohnweise in der slowakischen Provinz	160
Štibrányiová, Tatiana: Zur Problematik der terri-	

torialen Gruppen	167
Méryová, Margita: Die alters- und soziale Differenzierung in lokaler Gemeinschaft	173
Kandert, Josef: Die Funktion der sog. besseren Familien in der Schaffung der Wertsysteme im mittelslowakischen Dorf	181
Škovierová, Zita: Gegenwärtigen Funktionen der Nachbarsgruppen	184
Paríková, Magdaléna: Die Stellung und Funktionen der Dienerschaft in der lokalen Gemeinschaft	191
Chorváthová, Lubica: Zur Frage des Einflusses des kirchlichen Lebens auf die Formung von Interessengruppen der Lokalgemeinschaft in der Slowakei in der 1. Hälfte des 20. Jahrhundert	194
Popelková, Katarína: Gesellschaftliche Anlässe und Gelegenheiten bei denen sich die Bewohner einer Kleinstadt in der Zwischenkriegszeit trafen	199
Beňušková, Zuzana: Der Hebammerberuf im kulturhistorischen Kontext	205
Falťanová, Lubica: Die Genossenschaftliche Handel und die lokale Gesellschaft	215
Sulitka, Andrej: Zur Differenzierung der Folkloretradition einer untergehenden Lokalgemeinschaft in einer national Gemischten Region	224
Michajlova, Kafa: Die Wandernden Sänger-Bettler als soziale Gruppe und ihre Funktionen in der Gesellschaft	230
Kiliánová, Gabriela: Bettler als eine soziale Gruppe und ihre Beziehungen zur lokalen Gemeinschaft	237
Luther, Daniel: Der Corso in Bratislava	247
Vanovičová, Zora: Folklorezyklen über humoristische Gestalten in der Stadt	253
Švecová, Soňa: Funktion des gesellschaftlichen Bewusstseins in der Formierung und Existenz der ethnographischen Gruppen in der Slowakei	257
Marušiaková, Jelena: Kleine ethnische Gruppen – ein Versuch um Klassifikation	262
Dubayová, Mária: Zur Problematik der Beziehungen der lokalen und ethnischen Zigeunergruppe	274
Mann, Arne B.: Die Ehepartnerwahl bei den Zigeuner-Romas in der Region Zips	278
Salner, Peter: Am Rande des Kolokviums	285
DISKUSSION	
Leščák, Milan: Etnofilm Čadca – Anmerkungen zur Retrospektive	287
Luther, Daniel: Die wissenschaftliche Film und Videoaufnahme in Ethnofilm Čadca	292
Lužica, René: Etnofilm und die Fernsehprogramme über die Volkskultur	295
Diskussion auf der Freien Tribune des Ethnofilms Čadca 1988	298
Schlussprotokoll aus dem Filmwettbewerb Ethnofilm Čadca 1988	300
RUNDSCHAU	
Nachruf für Ema Marková (Jarmila Paličková-Pátková)	302
Jubiläumsgross für Soňa Švecová (Marta Botíková)	304
Jubiläum von M. Kasper (Milan Leščák)	305

Konferenz „Zehn Jahre der institutionellen volkskundlichen Forschung in Südgemein“ (Jozef Liszka)	306
IX. Internationales Symposium Ethnographia Pannonica (Juraj Podoba)	306
VIII. Internationale Konferenz der Folkloristen in Bulgarien (Hana Hlôšková)	307
Vom Kinderbuch zur Märchenforschung (Viera Gašparíková)	308
BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE	

CONTENTS

TO THE FUNCTION OF SOCIAL GROUPS IN SHAPING THE SOCIAL CONSCIOUSNESS AND THE WAY OF LIFE – HISTORICAL AND ETHNOCULTURAL ASPECTS	
Filová, Božena: On ethnographical research of social groups	8
Sirovátka, Oldřich: The group, the people and the nation in the conception of folklore	13
Jakubíková, Kornélia: Sexual and age differentiation in the wedding customs in Slovakia	19
Nikolić, Desanka: Authority and socialization of the individual in family	29
Radovanović, Miljana: Socialization in Serbian ethnography of 19th and the first half of 20th century	35
Ratica, Dušan: The role of old people in the family and in social life of the Slovak village	39
Onderčaninová, Andrea: Social contacts of old people at the present time	45
Beneš, Bohuslav: The influence of the tradition on the rise and shaping of groups in the children's folklore	51
Profantová, Zuzana: Generation as a determinant in the transmission and tradition of folklore genre	55
Slavkovský, Peter: Seasonal workers as a social group	65
Kalavský, Michal: The social origin of artisan's apprentices and the contractual relationships in the chosen regions of Slovakia within the years 1889–1938	71
Čukan, Jaroslav: The function of a subsidiary association in mining village	83
Kardošová, Monika: Craftsmen as a professional group and their significance for the social life in town in the interwar period	91
Darulová, Jolana: The reflection of social groups in folk prose	99
Habovštiak, Anton: The secret language of upper-Oravian linen-dealers as the expression of their group distinction	103
Bandić, Dušan: To the study of value orientation of a scientific institution as a specific social group	111
Frolec, Václav: Microstructure of the traditional local community in Bohemia and Moravia in the 19th century	117
Kovačevićová, Soňa: The life of associations in Liptovský Mikuláš within the years 1830–1945	135

Langer, Jiří: The significance of social environment for the cultural differentiation in the development of settlement	150
Podoba, Juraj: The reflection of social structure in the development of building culture and dwelling in the Slovak villages	160
Méryová, Margita: The age and social differentiation of the local community (based on the example of dancing life)	167
Štibrányiová, Tatiana: To the problems of the territory groups (on the example of a new-ground settlement Valaská Belá)	173
Kandert, Josef: The function of the so-called better families in creating the value systems in the village of central Slovakia	181
Škovierová, Zita: The present-day functions of neighbour groups	184
Paríková, Magdaléna: The position and function of servants in local community	191
Chorváthová, Lúbia: To the question of influence of the religious life on shaping the interest groups of the local community of Slovakia in the first half of 20th century	194
Popelková, Katarína: Social occasions of meeting the inhabitants in a small town in the inter-war period	199
Beňušková, Zuzana: The profession of midwives in the cultural and historical context	205
Falánová, Lúbia: The cooperative trade and local community	215
Sulitka, Andrej: To the differentiation of folklore traditions of the extinguishing local community in the region with mixed nationalities	224
Michajlova, Kaťa: Itinerant singers-beggars as a social group and their function in society	230
Kiliánová, Gabriela: Beggars as a social group and their relations to the local community	237
Luther, Daniel: The Bratislava promenade in the past	247
Vanovičová, Zora: To the social function of folklore characters in the town	253

Švecová, Soňa: The function of social consciousness in the shaping and existence of ethnographical groups in Slovakia	257
Marušiaková, Jelena: Small ethnic groups – an attempt at the internal classification	262
Dubayová, Mária: To the problems of the relations between the gipsy local and the gipsy ethnic group	274
Mann, Arne, B.: Choice of marital partner in Gipsies-Roma in the region of Spiš	278
Salner, Peter: Remarks on Colloquy	285
DISCUSSION	
Leščák, Milan: Ethnofilm Čadca – Retrospective Remarks	287
Urban, Milan: Films about Folk Culture and Ethnofilm Čadca	292
Luther Daniel: Scientific film and Video-record on the Ethnofilm Čadca	294
Lužica, René: Ethnofilm and television programmes about folk culture	295
Discussion on free tribune of Ethnofilm Čadca 1988	298
The final protocol from the session of the Jury of Ethnofilm Čadca 1988	300
REVIEWS	
After Ema Marková (Jarmila Paličková-Pátková)	302
Salutation to the anniversary of Soňa Švecová (Marta Botíková)	304
To the anniversary of M. Kasper (Milan Leščák)	305
The Conference entitled “Ten years of the institutional ethnographic research of south Gemer region (Jozef Liszka)	306
The IXth International Symposium of Ethnographia, Pannonica (Juraj Podoba)	306
The VIIIth International Conference of folklorists in Bulgaria (Hana Hlôšková)	307
From children’s books to the investigation of fairy-tales (Viera Gašpariková)	308
BOOKREVIEWS AND REPORTS	

FUNKCIE SPOLOČENSKÝCH SKUPÍN PRI FORMOVANÍ SPOLOČENSKÉHO VEDOMIA A SPÔSOBU ŽIVOTA – HISTORICKÉ A ETNOKULTÚRNE ASPEKTY

V dvojčísle 1–2/1990 časopisu Slovenský národopis sprístupňujeme súbor príspevkov, orientovaných na spoznávanie funkcií spoločenských skupín pri formovaní spoločenského vedomia a spôsobu života, a to z historických a etnokultúrnych aspektov bádania. Väčšina príspevkov odznela na vedeckom kolokviu, venovanom tejto výskumnej úlohe (Piešťany, 29. V. – 1. VI. 1989) a zachováva si i v publikačnom spracovaní charakter potrebný pre spoločné kolokviálne overovanie a precizovanie poznatkov. Niektoré príspevky vznikli dodatočne na objednávku redakcie (D. Nikoličová, M. Radovanovičová, D. Bandič, A. Habovštiak, J. Marušiaková).

Kolokvium nadviazalo na cyklus pracovných stretnutí a seminárov Národopisného ústavu SAV k danej problematike. Znamenalo prvú etapu jej zmapovania z hľadiska poznávacích cieľov etnografickej a folkloristickej vedy. Takýto cieľ si kladie i dvojčíslo, ktorým výsledky riešenia sprístupňujeme. Novembrový prudký zvrät spoločenských pomerov v našej vlasti, otvárajúci pozitívne predpoklady pre reálne uplatnenie demokracie v živote jednotlivca a celej spoločnosti, znamená i pre etnografiu a folkloristiku rozšírený priestor uplatnenia jej poznatkov. Znamená pre ňu výzvu pravdivými analýzami spoločenskej skutočnosti z hľadiska jej historických a etnokultúrnych determinácií prispievať k jej hlbšiemu poznávaniu a najmä zdokonaľovaniu. Redakcia časopisu Slovenský národopis víta a prijíma túto výzvu. Je presvedčená, že i súbor príspevkov nášho dvojčísla – pripravených ešte pred novembrovými udalosťami 1989 – naznačuje, že etnografia a folkloristika u nás má pre pravdivé a nezužované vedecké zhodnocovanie vývinu spoločnosti vlastné pozitívne skúsenosti a východiská s cieľom humanizovať ju, ktoré sa v našom časopise odrážalo už v predchádzajúcom období.

REDAKCIA

VÝBER MANŽELSKÉHO PARTNERA U CIGÁNOV-RÓMOV NA SPIŠI (k problematike existencie „cigánskej skupiny“)

ARNE B. MANN

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Vo svojej kandidátskej dizertačnej práci venovala Jelena Marušiaková celú jednu kapitolu „cigánskej skupine“.¹ Táto časť vyšla v roku 1985 aj ako samostatný príspevok v časopise Slovenský národopis.² Autorka tu konštatuje rozdielny prístup ciganológov pri klasifikovaní cigánskych skupín (z aspektov dialektologických, profesijných, konfesijných, geografických, i snahy po odlíšení sa jedných skupín od iných skupín, ich sebaoznačenia). Ani v jednej z týchto prác však nedefinuje vlastné chápanie „cigánskej skupiny“. O predstave tejto kategórie možno usudzovať jedine podľa 14 bodového „hypoteticky ideálneho modelu cigánskej skupiny“, v ktorom autorka kombinuje princípy etnické (povedomie, príslušnosť získaná narodením), dialektologické, sociálne (spôsob obživy), najmä však spoločenské (vzájomné kontakty, samospráva, vlastné orgány moci, solidárnosť, spoločenský poriadok).³ Autorka tento model vytvorila na základe dôverného poznania subetnickej skupiny olašských (valašských) Cigánov-Rómov (bývalých kočovních), ktorá v ČSSR predstavuje iba 5–10 % rómskej populácie⁴ a tento potom zovšeobecnila aj pre starousadlých slovenských a maďarských Rómov (hoci aj tu vychádzala z výskumu jednej slovenskej a jednej maďarskej „cigánskej skupiny“). Tieto názory potom viedli k úvahám o „cigánskej skupine“ v súvislosti s etnickými kategóriami „kmeň – skupina – rodina“, i ďalšiu autorku.⁵ Že J. Marušiaková mala pri skúmaní cigánskej skupiny na mysli práve príslušnosť Cigánov k jednotlivým etnickým vývojovým kategóriám, potvrdila v ďalšom príspevku, v ktorom po prvý raz definuje „cigánsku skupinu“, ako

„endogamnú kočovnú skupinu, nástupkyňu voľakedajšieho rodu“, ktorá vznikla v čase krízy nomádneho spôsobu života.⁶ Konštatuje, že v súčasnosti „všade už zanikli klasické črty kmeňovej a rodovej organizácie, avšak každá súčasná cigánska skupina je typickým súborom charakteristických črt, ktoré ju ako takú determinujú“.⁷ „Cigánsku skupinu“ prirovnáva k etnografickej kategórii sovietskych bádateľov MEGREO (meždugrupovoje etničeskoje občestvo), ktorou označujú nadetnické spoločenstvo na rozhraní prechodu od kmeňa k národu, a ku kategórii „metaetnické spoločenstvo“, používané autormi Brukom a Čeboksarovom.

Za dominantnú črtu svojho „hypoteticky ideálneho modelu cigánskej skupiny“ považuje J. Marušiaková „prísne dodržiavanie skupinovej endogamie“.⁹ Z iného kontextu vyplýva, že za osobitnú jednotku „cigánskej skupiny“ považuje obyvateľstvo jednej obce – cigánskej osady.¹⁰ Toto tvrdenie nás priviedlo k myšlienke overiť si platnosť tejto hypotézy porovnaním výberu manželského partnera medzi jednotlivými rómskymi osídleniami v širšom časovom úseku. Vychádzali sme z poznatku, že v každej takejto lokalite existuje viac-menej všeobecne jednotná a dodržiavaná (alebo aspoň proklamovaná) norma, ktorá výber manželského partnera z istých obcí dovoľuje, a naopak, stanovuje konkrétne obce, z ktorých sa výber manželského partnera považuje za nevhodný.¹¹ V prípade, že takáto kategorizácia je konštantná, možno hovoriť o osobitnej cigánskej skupine. Názory informátorov získané v rokoch 1986–1988 terénnym výskumom v troch rómskych osadách okresu Spišská Nová

Ves (Bystrany, Markušovce, Spišské Tomášovce) sme konfrontovali s výpismi zo sobášnych matrik piatich matričných obvodov: Markušovce, Spišské Vlchy, Spišský Hrušov, Spišská Nová Ves a Spišský Štvrtok. Spolu sme za obdobie rokov 1895–1988 získali údaje o 1 992 sobášoch Cigánov-Rómov. Vychádzali sme pritom z vlastnej znalosti frekvencie rómskych priezvisk, neoceniteľnú pomoc nám preukázali ochotné matrikárky.¹² Keďže vieme, že rómski partneri žijú manželským životom často niekoľko rokov pred uzavretím sobáša, vyžiadali si výskum špecifické metódy pri určovaní lokality pôvodu sobášených partnerov.¹³ Získaný materiál o 3 984 manželských partneroch sme potom spracovali do tabuliek, osobitne pre každú sledovanú obec. Časové obdobie sme kvôli prehľadnosti a vzájomnej porovnateľnosti rozdelili do štyroch období:

I. roky 1895–1925;

II. roky 1926–1945;

III. roky 1946–1965;

IV. roky 1966–1988.

Získané poznatky možno prezentovať nasledovne: Bystrany (vyše 1 000 Cigánov-Rómov)

Informátori upozorňujú, že najlepšie je, ak sa dievky nevydávajú z domu, ak ostanú doma, pretože rodiny oboch partnerov sa lepšie poznajú. Doporučované sobáše obce¹⁴ sú: Hrabušice, Letanovce, Chrasť nad Hornádom, Olcnavá, Markušovce, Jablonov, Spišské Vlchy (všetko v okr. Spiš. N. Ves). Chlapci si berú ženy aj od Michaloviec, dokonca až od Senice. Nevhodní partneri sú z obcí Žehra a Krompachy, časť pri nemocnici (obe v okr. Spiš. N. Ves), tam sú zaostalí, „psov žerú“ (*rukoňare, dupki*). Priznávajú, že napriek tomu sa sobáše so Žehrou uskutočnili.

Na základe výskumu sobášnych matrik sme zaznamenali údaje o 280 sobášoch týkajúcich sa Rómov z Bystran. Z toho bolo 114 exolokálnych (= 40,7 %).

V I. období to bolo 9 endolokálnych a 25 exolokálnych sobášov s obyvateľmi deviatich okolitých sobášnych obcí, vzdialených od Bystran do 30 km (najmä Jablonov, Poráč, Kolinovce v okr. Spiš. N. Ves a Machalovce-Jánovce v okr. Poprad).

V II. období sa uskutočnilo 37 sobášov, z toho 27 exolokálnych (72,9 %); okruh sobášnych obcí sa rozšíril na 13, v okruhu do 50 km od lokality. Naďalej základom ostáva Jablonov, stúpa počet sobášov s Markušovcami, Poráčom a Levočou, objavujú sa dnes veľmi zaostalé rómske spoločenstvá zo Žehry, Krompách a Letanoviec.

V III. období sa uskutočnilo 59 sobášov, z toho 29

exolokálnych (= 49,1 %). Okruh sobášnych obcí sa zvýšil na 12; najpočetnejšie sobáše uzatvárajú Bystranci s Markušovčanmi, Machalovčanmi a Poráčanmi. Vzdialenosť sobášnych obcí sa pohybuje v okruhu do 50 km, v prípade sobáša s partnerom z Čane pri Košiciach je to vyše 85 km. Vo IV. období sa uskutočnilo 150 sobášov, z toho 33 exolokálnych (= len 22 %). Počet sobášnych obcí vzrástol na 22, na čele v počte uzavretých sobášov sú Vikartovce (okr. Poprad) a Letanovce (po 5), Markušovce (3) a Poráč (2). Z okruhu sobášnych obcí sa úplne eliminovala susedná – ani nie 10 km vzdialená – Žehra, podobne i sociálne zaostalé obce Arnutovce a Richnava (obe okr. Spiš. N. Ves); o polovicu klesol počet sobášov s Markušovcami. Vzdialenosť sobášnych obcí od Bystran sa zvýšila do 80 km na sever (Jarabina a Jakubany v okr. Stará Lubovňa), vzdialenejšie sobáše uzavreli s partnermi z okresov Prešov (1), Košice-vidiek (2), Rožňava (1), objavuje sa sobáš s partnerkou z Rohových Rybičiek pri Senici a z Ostravy.

Spišské Tomášovce (417 Cigánov-Rómov) Zaznamenali sme spolu 155 sobášov, z toho 101 exolokálnych (= 65,2 %). Informátori uprednostňujú výber z obcí Spišský Štvrtok, Hrabušice (obe v okr. Spiš. N. Ves) a Stará Lesná (v okr. Poprad); vyhýbajú sa uzatváraniu sobášov s obyvateľmi obcí Letanovce, Žehra, Bystrany, Arnutovce, Markušovce, Rudňany (všetky v okr. Spiš. N. Ves). Že tak vždy nebolo, dokazujú sobáše matriky:

V I. období uzavreli tomášovskí Rómovia 16 sobášov, z toho 12 exolokálnych (75 %). Z ôsmich sobášnych obcí dominovali Spišský Štvrtok, Švábovce (okr. Poprad), Smižany; vyskytovali sa aj Letanovce i Markušovce (po jednom sobáši). Najvzdialenejšia obec bola 16 km.

V II. období sa počet sobášov zvýšil na 19. Šestnásť exolokálnych sobášov uzavreli s partnermi z deviatich obcí: najväčší záujem bol o partnerov zo Spišského Štvrtku, Hrabušíc, Smižian a Markušoviec. Okruh týchto obcí sa čo do vzdialenosti podstatnejšie nezväčšil.

V III. období uzavreli 37 sobášov, z toho 27 exolokálnych (72,9 %). Najväčší počet sobášov uzavreli s obyvateľmi Markušoviec, Spišského Štvrtka, prekvapujú 3 sobáše s Arnutovčanmi. Uzavreli dva sobáše s partnermi vzdialenejších spišských lokalít – Mengusovcami a Nižnou Šuňavou (obe v okr. Poprad do 35 km).

Vo IV. období Rómovia zo Spišských Tomášoviec uzavreli 83 sobášov, z toho 46 exolokálnych (55,4 %). Okrem mesta Spišská Nová Ves, naj-

väčší sobášny kontakt predstavujú Spišský Štvrtok (8), Švábovce (6), Smižany (4), Betlanovce (okr. Spiš. N. Ves) a Jánovce (po 3 sobáše). Rozširujú sa kontakty s lokalitami okr. Poprad: Tepličkou, Štrbou, Mengusovcami a Kravanmi. Ďalšie sobášne lokality z okresu Poprad, na ktoré Tomášovčania s hrdostou upozorňujú (Gánovce, Gerlachov, Stará Lesná), nebolo možné v skúmaných matrikách doložiť (sobáše boli uzavreté v matričných obvodoch týchto obcí).

Markušovce (952 Cigánov-Rómov)

Informátori uprednostňujú manželstvá endolokálne. Z iných lokalít doporúčajú Spišské Tomášovce, Smižany, Poráč a Veľkú Lomnicu (v okr. Poprad). Výhrady majú voči partnerom z Rudniam, lebo tam „psov žerú“ (*rukoňare*). V súvislosti s Markušovcami sme získali údaje o 287 sobášoch.

V I. období uzavreli markušovskí Rómovia 25 sobášov, z toho 13 exolokálnych (= 52 %), s partnermi z jedenástich obcí dnešného okresu Spiš. N. Ves: po dvoch z obcí Letanovce, Smižany, po jednom z obcí Bystrany, Lieskovany, Spišský Štvrtok, Spišské Tomášovce, Hrabušice, Beharovce, Matejovce a Betlanovce. Kým všetky uvedené lokality sú od Markušoviec vzdialené do 20 km, ďalšia sobášna obec – gemerská Jelšava (okr. Rožňava) je vzdialená vyše 70 km.

V II. období bolo uzavretých 39 sobášov, z toho 21 exolokálnych. Z dvanástich sobášnych obcí boli na prvých miestach Bystrany (4 sobáše), Spišský Štvrtok a Vydrník, okr. Poprad (po 3), Spišské Tomášovce a Lieskovany (po 2). Najvzdialenejšími lokalitami sa stali Košické Hámre (50 km) a Pečovská Nová Ves (okr. Prešov) 60 km.

V III. období počet uzatvorených sobášov vzrástol na 67, z toho 33 exolokálnych (= 49,3 %). Počet sobášnych lokalít sa zvýšil na dvadsaťjeden: Spišské Tomášovce (6), Bystrany (5), Hrabušice, Danišovce (okr. Spiš. N. Ves), Malý Slavkov (okr. Poprad) po 2 sobáše. Rozšíril sa počet sobášov s partnermi zo severospišskej oblasti (okr. Stará Ľubovňa) – Chmeľnica, Šambron, Ľubotín; ďalej do okresu Prešov (Olejnikov), Košíc i Michaloviec (Horovce). Najvzdialenejšie obce sú od Markušoviec vzdialené vyše 110 km.

Vo IV. období uzavreli Rómovia z Markušoviec 156 sobášov, z toho 70 exolokálnych (= 44,9 %). Počet sobášnych lokalít vzrástol na 41. Najvzdialenejšie sú Banská Bystrica (150 km), Ostrava (280 km), Hlohovec (310 km) a české Klatovy (vyše 700 km). Nezistený je počet sobášov, ktoré uzavreli Rómovia trvalo žijúci v českých zemiach.

Ide o prípady, kedy si mladí Iudia, narodení a žijúci v niektorej českej či moravskej lokalite, prišli vybrať svojho manželského partnera do Markušoviec; keď si všimneme údaje rodičov takéhoto ženicha alebo nevesty, zistíme, že obaja (alebo aspoň jeden z nich) sa priamo v Markušovciach narodili.¹⁵

Vybraná vzorka troch obcí predstavuje pospolitosti s rozličným stupňom ekonomickej a kultúrnej úrovne ich rómskeho obyvateľstva: Markušovčania patria k najzaostalejším, Bystrančania k postupne sa vzťahajúcim a napredujúcim, kým rómski obyvatelia Spišských Tomášoviec patria medzi najvyspelejších. Žiadne zo sledovaných spoločenstiev sa pri výbere manželského partnera nesprávalo ako „endogamná cigánska skupina“. Vo všetkých obciach a vo všetkých obdobiach prevažovali exolokálne sobáše nad endolokálnymi. V starších obdobiach (v I. a II. období) sa to dá vysvetliť skutočnosťou, že jednotlivé rómske pospolitosti v jednotlivých lokalitách boli málopočetné, preto ich členovia boli nútení svojich životných partnerov hľadať v susedných obciach.¹⁶ V dôsledku teritoriálneho rozširovania okruhu príbuzenstva vznikali a ďalej sa rozvíjali kontakty so stále ďalšími a ďalšími lokalitami. Postupne – v III. a najmä vo IV. období – v dôsledku odlišného ekonomickeho a kultúrneho rozvoja toho-ktorého spoločenstva sa začal cielene obracať záujem na tie lokality, v ktorých rómske obyvateľstvo žilo na rovnakej, alebo vyššej úrovni. Táto sociálna diferenciacia sa začala odrážať aj v preferencii výberu manželského partnera. Je nepochybné, že takýto prístup pozitívne vplýval na progresívny vývoj daného spoločenstva, o raste životnej úrovne jednotlivých rodín ani nehovoriac. Tento objektívne prebiehajúci, sociálne podmienený proces, ktorý informátori deklarovali uvádzaním najpozitívnejších príkladov (doporučovaná sobášna obec predstavuje často ideálny vzor), bolo možné potvrdiť aj porovnaním orientácie na jednotlivé lokality v záznamoch sobášnych matrik. Možno to pozorovať na príklade Bystran, ktoré obmedzujú uzatváranie manželstiev so zaostalými spoločenstvami (Žehra, Arnutovce, Richnava), alebo na príklade Spišských Tomášoviec a ich akoby cielenej orientácie na výber manželských partnerov z vyspelého Spišského Štvrtku a na oblasť lokalít s vyspelým rómskym obyvateľstvom západného Spiša (okolie Popradu).

Ešte výraznejšie môžeme sledovať uvedený proces pri analýze štyroch – chotári bezprostredne susediacich obcí: Spišského Štvrtku, Spiš-

ských Tomášoviec, Arnutoviec a Letanoviec. Kým rómski obyvatelia prvých dvoch obcí patria v súčasnosti medzi najvyspelejších v celom okrese, Arnutovčania a najmä Letanovčania patria medzi najzaostalejších. Na začiatku nášho storočia bola ich sociálna úroveň pravdepodobne málo diferencovaná. Môžeme tak usudzovať podľa toho, že vzájomné sobáše medzi obyvateľmi týchto obcí boli v I. a II. období samozrejmosťou. Už od II. obdobia však absentujú sobáše medzi Spišskými Tomášovcami a Letanovcami. Na druhej strane, s postupným vzrastom životnej úrovne stúpa uzatváranie sobášov medzi obyvateľmi Spišského Štvrtku a Spišských Tomášoviec (I. obd. – 2, II. obd. – 3, III. obd. – 6, IV. obd. – 8). Od obyvateľov zaostalej letanovskej osady sa dištancujú nielen Spišské Tomášovce, ale aj Spišský Štvrtok (I. obd. – 3, II. obd. – 1, III. obd. – 0, IV. obd. – 0). Izolovaní Letanovčania sa pri výbere manželských partnerov preto orientujú na Arnutovce (I. obd. – 0, II. obd. – 1, III. obd. – 3, IV. obd. – 10). Medzi Arnutovcami na jednej strane a Spišskými Tomášovcami a Spišským Štvrtkom na druhej strane, je uzatváranie vzájomných manželstiev veľmi zriedkavé. V konečnom dôsledku sa tak vytvorili dve sociálne výrazne diferencované skupiny: rómski obyvatelia Spišského Štvrtku a Spišských Tomášoviec sa všestranne dištancujú od zaostalých Letanovčanov a Arnutovčanov.¹⁷

Endolokálne sobáše začali vzrastať až v závislosti od početnosti osídlenia tej-ktorej lokality; je logické, že v najľudnatejších Bystranoch sa pomer endolokálnych a exolokálnych sobášov začal vyrovnávať v III. období (50,9 % : 49,1 %), podobne ako v Markušovciach (50,7 % : 49,3 %). Vo IV. období nastala v Markušovciach len malá prevaha endolokálnych sobášov (55,1 % : 49,9 %), kým v Bystranoch s tisíckou rómskych obyvateľov počet endolokálnych sobášov prudko stúpol (78 % : 22 %). Na druhej strane v Spišských Tomášovciach v III. a IV. období počet exolokálnych sobášov stále prevyšuje (27,1 % : 72,9 % a 44,6 % : 55,4 %). Pritom je potrebné poznamenať, že okruh obcí exolokálnych sobášov (sobášnych obcí) sa vo všetkých prípadoch neustále zväčšuje a narastá aj ich vzdialenosť od sledovanej obce.

V tejto súvislosti je vhodné zmieniť sa i o medzietnických sobášoch, s ktorými sme sa stretli pri výskume sobášnych matrik. Spolu sme zaznamenali 43 zmiešaných sobášov (tj. 2,1 % všetkých

sobášov). V I. období to bolo 5 sobášov (2,4 %), v II. období 4 sobáše (= 1,6 %), v III. období 6 sobášov (= 1,3 %) a vo IV. období 28 sobášov (= 2,6 %). Pritom mierne prevažujú sobáše, kedy snúbenec je Róm a snúbenica nerómka (24 : 19). Je pozoruhodné, že kým v prvých dvoch obdobiach tieto sobáše uzatvárali partneri zo Slovenska, v III. a IV. období je 15 sobášov (tj. 44,1 %) takých, kde nerómsky partner je z Čiech alebo Moravy (v ôsmich prípadoch je ním muž, v siedmich žena). Podľa názvov lokalít je zrejme, že Cigáni-Rómovia z okresu Spišská Nová Ves sa so svojimi novými manželskými partnermi zoznámili pri svojich cestách za prácou do výrazných priemyselných centier (Ostrava, Přerov, Praha, Chomutov, Kolín atď.). Najväčší počet tých zmiešaných manželstiev uzavreli Rómovia zo Smežian (10, z toho 6 s partnermi z Čiech alebo Moravy), rovnaký počet z mesta Spišská Nová Ves (z toho 3 s partnermi z českých krajín).¹⁸ Za pozoruhodné považujeme zaznamenanie štyroch sobášov, ktoré uzavreli starousadlí slovenskí Rómovia zo Smežian, Chrastia nad Hornádom a Spišskej Novej Vsi s príslušníkmi subetnickej skupiny olašských Rómov z Rožkovian a Kendíc (obe okr. Prešov) (všetky vo IV. období).

Z uvedeného vyplýva, že v prípade pospolitosti starousadlého rómskeho obyvateľstva na Spiši nie je vhodné hovoriť o špeciálnej cigánskej skupine, ktorá by bola pozostatkom niekdajšieho rodového či kmeňového systému. Vyše päťstoročný usadlý spôsob života tohto obyvateľstva vytvoril podobný typ pospolitosti, aký sa skonštitoval u majoritného obyvateľstva, a ktorý označujeme termínom tradičné lokálne spoločenstvo.¹⁹ Výber manželského partnera sa nerealizuje na základe nejakého skupinového povedomia, alebo príslušnosti k širšej príbuzenskej skupine.²⁰ Uzavretie endolokálnych alebo exolokálnych manželstiev je podmienené celkovou uzavretosťou alebo otvorenosťou tohto lokálneho spoločenského systému a jeho noriem, závisí od faktorov demografických, sociálnych, migračných a geografických, a to vždy v rámci príslušníkov vlastného etnika.²¹ Absentuje azda jedine faktor konfesijný.²² Aj keď v dôsledku špecifického historického vývoja a spoločenskej izolácie celkový ekonomický a kultúrny vývoj príslušníkov etnickej skupiny Cigánov-Rómov zaostával za majoritnou spoločnosťou, nie je možné v zdanlivo odlišných kultúrnych prejavoch hľadať doklady a prejavy dávno zaniknutých kategórií vývoja spoločnosti.

- 1 MARUŠIAKOVÁ, J.: Súčasný etnokultúrny procesy vo vybraných spoločnostiach cigánskeho etnika (so zreteľom na medziskupinové kontakty). Kandidátska dizertačná práca, Bratislava 1985, s. 160–203.
- 2 MARUŠIAKOVÁ, J.: K problematike cigánskej skupiny. *Slov. Národop.* 33, 1985, č. 4, s. 694–708.
- 3 Tamtiež, s. 703.
- 4 Jednotlivým subetnickým skupinám Cigánov v Československu nebola pri jednotlivých sčítaniach doposiaľ venovaná osobitná pozornosť. Porovnaj HAIŠMAN, T.: Výzkum cikánskeho obyvateľstva na Kladně (konceptce, dosavadní výsledky, perspektivy). In: *Etnické procesy, Zpravodaj KSVIEF, ÚEaF ČSAV, Praha 1978, příloha 6, s. 116.*
- 5 DUBAYOVÁ, M.: K teoreticko-metodologickým východiskám výskumu cigánskej rodiny v období výstavby rozvinutého socializmu v Československu. *Slov. Národop.* 36, 1988, č. 1, s. 210–219.
- 6 MARUŠIAKOVÁ, J.: Cigánske etnikum a etnické procesy. In: *Teoreticko-metodologické východiská výskumu cigánskej rodiny a cigánskych obyvateľov (Príspevky zo seminára v Košiciach 17.–18. februára 1988), Košice 1989, s. 73.*
- 7 Tamtiež, s. 73.
- 8 Tamtiež, s. 74–76.
- 9 MARUŠIAKOVÁ, J.: K problematike..., c. d., s. 703.
- 10 Tamtiež, s. 702.
- 11 MANN, A. B.: Základné znaky svadby Cigánov-Rómov na východnom Slovensku. *Slov. Národop.* 37, 1989, č. 1–2, s. 113–114.
- 12 Za umožnenie výskumu ďakujem okresnej matrikáre Eve Chroustovej v Spišskej Novej Vsi; za pomoc pri výskume matrikárkam Anne Bendikovej (Matričný obvod (MO) Spišský Hrušov), Lubici Cehlárovej (MO Spišská Nová Ves), Márii Hubovej (MO Spišský Štvrtok), Márii Kvašňárovej (MO Markušovce) a Márii Weinperovej (MO Spišské Vlachy).
- 13 Kľúčom určenia bolo miesto narodenia sobášeného, porovnané s adresou, príp. rodiskom oboch rodičov. Pretože v sobášnych matrikách z rokov 1907–1949 sa rodisko snúbencov neuvádzalo, bolo potrebné porovnávať adresy snúbencov s adresami oboch ich rodičov.
- 14 Pracovnými termínmi „sobáše obce“ alebo „sobáše lokality“ rozumieme také dvojice obcí, medzi ktorými sa vzájomne uzatvárajú sobáše.
- 15 Proces výberu manželského partnera spomedzi „svojich“ – teda na základe spoločného lokálneho alebo regionálneho pôvodu – je charakteristickým znakom spoločností, ktoré sa v dôsledku svojho presídlenia ocitli v inom etnickom či sociálnom prostredí (prevažne v mestských priemyselných centrách); príznačný je najmä pre počiatočné obdobie, kedy sa imigranti dostávali v novom prostredí do spoločenskej izolácie, ktorú prekonávali vedomou obranou pocitu skupinovej (regionálnej, etnickej, sociálnej) spolupatričnosti. Tento proces opísali poľskí autori MURAWSKA-KOPROWSKA, H.: *Nowa społeczność miasteczka uprzemysławianego Ruciane-Nida.* In: *Spoločnosti lokalne a ich przemiany.* Olsztyn 1980, s. 225–227; BIERNACKA, M.: *Spoločnosti wiejskie w regionie Bieszczadzkim.* Tamtiež, s. 116–117; REGULSKA, E.: *Spoločnosti lokalne a grupa etniczna (na przykłądzie wsi Krośnieńskiej).* Tamtiež, s. 121–123; Rovnaký proces vytvárania samostatných rómskych osídlení v južných Čechách po 2. svetovej vojne na základe širších príbuzenských skupín z teritoriálne blízkych lokalít Slovenska zaznamenala i DAVIDOVÁ, E.: *Cikáni-Romové v českém pohraničí po roce 1945 – jejich odlišná etnicita a problém integrace s majoritní společností.* In: *Etnické procesy v pohraničí českých zemí po roce 1945, ÚEaF ČSAV 1986, Etnické procesy 4, s. 39–41.* Napokon, uvedený proces bol charakteristický aj pre slovenských emigrantov v Spojených štátoch amerických, najmä v počiatočných obdobiach na konci 19. stor., kedy si títo vyberali svoje budúce manželky z tých lokalít alebo regiónov, z ktorých sami pochádzali, a často si pozývali k sebe napr. slobodnú sestru svojho spolupracovníka – krajanu zo susednej obce, ktorú nikdy predtým ani nevideli; dievky, ktoré sa z nejakej príčiny doma nevydali, odchádzali za more medzi krajanov, kde mali reálnu šancu čo najskôr sa vydať. Okrem vlastných terénnych výskumov z rokov 1977–1983 pozri napr. HRONSKÝ, J. C.: *Cesta slovenskou Amerikou. I. diel, Martin 1940, s. 369–370, 372; ZAHRADNÍK, B.: Kniha o príchode Lábianov do Ameriky. Chicago Ill., 1941, s. 41–83; FERKO, V.: Svetom, moje, svetom... Bratislava 1978, s. 84–85.*
- 16 Podobným spôsobom – málopočetnosťou lokálnych cigánskych pospolitostí v minulosti – vysvetľuje vedomé vyhľadávanie manželských partnerov mimo vlastnej osady u spišských Cigánov v Poľsku i DŁUGOSZ, M.: *Mangawipen – zaślubiny cygańskie.* *Etnografia Polska, 22, 1978, z. 2, s. 155–156.*
- 17 Príčiny dištancie možno pozorovať napr. v autobuse ČSAD, kde sa obyvatelia oboch skupín vzájomne nekontaktujú. „Domovskú príslušnosť“ k tej-ktorej skupine obcí ľahko posúdi i nezaväznený pozorovateľ na základe oblečenia, čistoty i celkového správania jednotlivých cestujúcich.
- 18 Keďže vychádzame iba z údajov zaznamenaných v sledovaných sobášnych matrikách okresu Spišská Nová Ves, nemôžeme podchytiť tie sobáše, ktoré boli uzavreté v matričných obvodoch českých krajín a na ktoré upozornili informátori. Počet zmiešaných sobášov by bol takto o niečo vyšší.
- 19 Pojem tradičné lokálne spoločenstvo najvýstižnejšie charakterizovali poľskí autori: SZCEPAŃSKI, J.: *Základní sociologické pojmy.* Praha 1966, s. 124, 128–129; TUROWSKI, J.: *Przemiany tradycyjnej*

vyznaním prispôbovalo majoritnému obyvateľstvu, v prostredí ktorého žilo. V rokoch 1895–1949, kedy sobášne matriky zaznamenávali náboženskú príslušnosť, väčšina sobášených Cigánov mala zapísané rímsko-katolícke vyznanie. Výnimku tvorilo sedem rodín, ktoré mali uvedené grécko-katolícke vyznanie. Ak si všimneme rodisko najstarších príslušníkov týchto rodín a porovnáme frekvenciu ich priezviska v jednotlivých lokalitách, zistíme, že tieto rodiny pochádzajú z obcí, kde majoritné obyvateľstvo bolo grécko-katolíckeho vyznania (napr. Plachetkovci pochádzajú z Heľmanoviec, Mižigarovia a Horváthovci zo Závadky a pod.). Pri sobášoch v ďalšej generácii sa stretáme s pôvodným vierovyznaním iba u príslušného rodiča, sobášené deti majú väčšinou uvedené rímsko-katolícke vyznanie.

wiejskiej społeczności lokalnej w Polsce. Roczniki socjologii wsi, t. 4, 1965, s. 22–23.

- 20 Z tohto dôvodu považujeme za vhodnejšie používanie termínov endolokálny a exolokálny (namiesto endogamný a exogamný), a to aj v prípadoch slovenského či inoetnického lokálneho spoločenstva na Slovensku.
- 21 Výber manželského partnera a uzatváranie sobášov ako jeden zo znakov existencie tradičného lokálneho spoločenstva charakterizujú najmä poľskí autori: TUROWSKI, J.: c. d., s. 32–34; BIERNACKA, M.: c. d., s. 115–117; REGULSKA, E.: c. d., s. 121–123.
- 22 Analyzované sobášne matriky potvrdzujú známu skutočnosť, že rómske obyvateľstvo, ktoré malo k náboženstvu vždy trochu voľnejší vzťah, sa viero-

DIE EHEPARTNERWAHL BEI DEN ZIGEUNERN-ROMAS IN DER REGION SPIŠ (ZIPS) (ZUR FRAGE DER EXISTENZ DER „ZIGEUNERGRUPPE“)

Zusammenfassung

Die Angehörigen der ethnischen Gruppe der Zigeuner-Romas leben in der Slowakei in kleinen lokalen Gemeinschaften – in Zigeunerkolonien. Die Ziganologin Jelena Marušiaková bezeichnet diese Gemeinschaften mit dem Terminus „Zigeunergruppe“ und nimmt an, daß es sich bei ihnen um Überbleibsel des ehemaligen Geschlechts- und Stammsystems handelt. Der Autor der Studie ist bemüht zu dieser Ansicht Stellung zu nehmen, indem er die Wahl der Ehepartner in den Roma-Lokalitäten des Kreises Spišská Nová Ves aufgrund von Auszügen aus den Eheschließungsmatrikeln verfolgt. Er analysierte insgesamt 1992 Eheschließungen aus dem Zeitraum von 1895 bis 1988, den er in vier, miteinander vergleichbare Zeitabschnitte – Epochen – einteilt.

In den heutigen Gemeinschaften der Zigeuner-Romas gelten gesellschaftliche Normen, die die Wahl des Ehepartners aus manchen konkreten Gemeinden befürworten, andererseits werden die Gemeinden, aus denen ein Ehepartner unerwünscht ist, genau angegeben. Der Autor vergleicht die diesbezüglichen Aussagen heutiger Informatoren mit den Ergebnissen seiner Analyse der Eheschließungsmatrikel und stellt abschlie-

ßend fest, daß sich der Kreis der exlokalen Gemeinden im Laufe der einzelnen Epochen verändert hat: einerseits wuchs ihre Anzahl, andererseits nahm ihre Entfernung voneinander zu. Infolge der unterschiedlichen sozialen Entwicklung schränkten die Einwohner mancher Nachbargemeinden die gegenseitigen Eheschließungen ein oder sie eliminierten sie völlig.

Die Wahl des Ehepartners war im ganzen untersuchten Zeitraum durch die allgemeine Geschlossenheit oder Offenheit der konkreten lokalen Gemeinschaft bedingt, sie hing von demographischen, sozialen, geographischen und Migrationsfaktoren ab. Deshalb hält der Autor der vorliegenden Studie es im Falle der altansässigen Zigeuner-Roma-Bevölkerung in der Region Spiš für unangebracht, von einer speziellen „Zigeunergruppe“ zu sprechen. Die mehr als fünfhundertjährige seßhafte Lebensweise der Zigeunerbevölkerung in der Zips hat einen ähnlichen Typus der Gemeinschaft herausgebildet, wie er sich bei der Majoritätsbevölkerung konstituierte und den wir mit dem Fachausdruck „traditionelle Lokalgemeinschaft“ bezeichnen.

CHOICE OF MARITAL PARTNER IN GIPSIES – ROMA IN THE REGION OF SPIŠ (TO THE PROBLEMS CONCERNING THE EXISTENCE OF “GIPSY GROUP”)

Summary

The members of the ethnic group Gipsies-Roma are living in Slovakia in small local communities – gipsy hamlets. Jelena Marušiaková – a specialist in the study of Gipsies has labelled these communities by the term „gipsy group“; she presumes that one has to do with remnant of the past family or tribal system. The author tries to express his opinion on the above view by studying the choice of marital partners in gipsy localities of the region Spišská Nová Ves following the records from the register of marriages. He analyzes 1992 marriages in total within the years 1895–1988 dividing this period into four comparable time sections – periods.

In the recent communities of Gipsies-Roma there are social norms recommending the choice of marital partner from a particular village or vice versa, restricting the villages from which the spouse is undesirable. The author compares the responses of the present-day informants with the analysis of marriage registers and by conclusion he

states that the sphere of exolocal villages has been changing in the course of time: their number increased as well as their mutual distance. At the same time, due to different social development the inhabitants of certain neighbouring villages restricted the mutual marriages or even eliminated them totally.

The choice of marital partner was in the course of the studied period affected by the overall close or open character of the particular local community, it was dependent on demographical, social, migration and geographical factors. Thus, in the case of the community of permanent inhabitants of Gipsies-Roma in the region of Spiš, the author of this study does not consider it to be suitable to speak about a special “gipsy group”. More than five hundred years permanent way of life of these inhabitants has produced a similar type of community as that being constituted in the major part of population and which is usually labelled by the term a traditional local community.

Úloha „Funkcie spoločenských skupín pri formovaní spôsobu života a spoločenského vedomia“ prešla v relatívne krátkom časovom úseku od pôvodného nápadu až po predbežné vyvrcholenie v podobe piešťanského stretnutia zaujímavým a dynamickým vývojom.

Z počiatkovej neistoty a tápania o historickom, metodickom a tematickom zameraní cez štádium pochybností o aktuálnosti etnografického štúdia (či nejde skôr o problém psychologický a sociologický) až po vykryštalizovanie do súčasnej – rozhodne nie definitívnej či ukončenej podoby.

Najlepšou bodkou za spormi o etnografickej aktuálnosti problematiky spoločenských skupín bolo samotné kolokvium. Počet prihlásených účastníkov, prednesených príspevkov, široká škála sledovaných problémov – to všetko dokumentuje, že národopis a spoločenské skupiny si navzájom „majú čo povedať“.

V predchádzajúcich diskusiách riešiteľského kolektívu sa ukázala potreba rozšíriť pôvodný zámer i iným smerom: skúmať nielen skupiny, mechanizmy ich fungovania a vzájomných vzťahov, ale aj spektrum problémov spojených s diferenciáciou lokálneho spoločenstva v minulosti aj súčasnosti. Preto sa – pre mnohých prekvapivo, no celkom logicky – stretávajú vedľa seba príspevky o skupinách rôzneho druhu, ale aj o osobách, ktoré lokálne spoločenstvo z rozličných dôvodov vyradilo zo svojho streda a donútilo ich existovať na jeho póloch.

Analýza publikovaných materiálov totiž jednoznačne ukázala, že práve sledovanie diferenciácie lokálneho spoločenstva, jej foriem a príčin patrí k veľkým dlhom slovenskej etnografie. Hoci jednotliví autori neraz registrovali dané fakty, národopis ako celok sa naďalej uspokojoval s akceptovaním bežne rozšírených, často zjednodušujúcich a preto i nepresných klišé. Na škodu jednotlivcov, vednej disciplíny i celej spoločnosti.

Po stáročnom spolužití Slovákov so sociálne, kultúrne a nábožensky odlišným etnikom (napr. živovským alebo cigánskym) nevieme o vzájomných vplyvoch a tým menej o ich kultúre vypovedať takmer nič. Až donedávna etnografia o týchto otázkach nepísala, a teda vlastne akoby akceptovala medzi časťou verejnosti rozšírené základné modely: Židia sú kšeftári, Cigáni sú špinaví a pokiaľ nejde o hudobníkov, tak sa zväčša živia veštením, podvodmi, krádežami. Sympatické črty môžu dostať jedine v humoristických a anekdotických konfliktoch s inou – vari ešte nepopulárnej-

šou – skupinou, predstaviteľmi dedinskej inteligencie na čele s reprezentantmi cirkve a pod.

I tu však dochádzalo k rovnakej schematizácii, hoci na inej úrovni. Dedinskú inteligenciu (ktorú reprezentovala najčastejšie „trojica“ – farár – učiteľ – notár) sledovala etnografia obyčajne nepriamo, akoby sprostredkované. Nie cez ich vlastnú aktivitu, ale cez javy ľudovej kultúry, väčšinou cez prizmu konfliktných situácií s predstaviteľmi väčšiny lokálneho spoločenstva. Celkom unikalo, že táto zložka dedinského spoločenstva si utvorila vlastnú subkultúru spoločenského aj každodenného života. Pritom aktívne a mnohostranne ovplyvňovala svoje okolie. Niekedy (merané našimi súčasnými kritériami) k lepšiemu, inokedy k horšiemu. Nedocenenou zostala ich nesporná morálna autorita. Názory a postoje dedinskej inteligencie okolie hodnotilo kladne alebo záporne, ich názory boli prijaté alebo zavrnuté, nikdy však nemohli byť ignorované. Ich vplyv vystupuje do popredia nie natoľko v každodennom živote, ale skôr v uzlových, kritických momentoch. Stačí spomenúť obdobie národnostných bojov: koľko jednotlivcov či celých dedín sa priklonilo k slovenskej, resp. maďarskej reči a kultúre v dôsledku sympatií (alebo naopak – odporu) s vystupovaním miestneho učiteľa či kňaza. A netreba siahať tak hlboko do minulosti: stačí spomenúť na roky II. svetovej vojny, kedy postoj predstaviteľov inteligencie rozhodoval o mnohom.

Okrem potreby rozšírenia výskumného záujmu sa ukázala nevyhnutnosť presnejšie vymedziť pojem „skupina“. Tak, aby svojím obsahom zodpovedal požiadavkám a prístupom etnografie. V psychológii a sociológii, ktoré s touto problematikou pracujú už dlhšie, nie je v týchto otázkach jednota. Existujú rôzne termíny, definície a vymedzenia: napr. malá či veľká skupina, formálna alebo neformálna atď. Z tohto dôvodu sme sa v priebehu kolokvia mohli stretnúť s príspevkami, ktoré boli svojím obsahom či metodickým prístupom navzájom vzdialené. Preto je perspektívne dôležité ujasniť si, čo budeme – z hľadiska etnografie – považovať za predmet výskumu skupín. Ide teda o určenie niektorých základných znakov.

Domnievam sa, že predmetom národopisného záujmu má byť prednostne to, čo psychológovia označujú ako „malá skupina“. Na základe psychologických poznatkov a etnografických skúseností – už publikovaných ale i sprostredkovaných referátmi a diskusiami piešťanského stretnutia

– charakterizujú takúto „etnograficky zaujímavú malú skupinu“ nasledujúce základné znaky:

1. Uvedenie si vzájomnej spolupatričnosti členov a odlišností od iných skupín. Pritom z hľadiska sledovanej problematiky (nie etnografického výskumu ako takého!) sú dôležité oba tieto atribúty – teda aj existencia inej – opozičnej skupiny, s ktorou sa môžu členovia konfrontovať. Veď príslušnosť ku skupine sa verejne manifestuje najčastejšie v konfrontácii „s opozíciou“ – pri stretnutí s mláďencami inej časti dediny či obce, v priamom kontakte s predstaviteľmi druhého etnika alebo názorového zamerania.

Z hľadiska príspevkov nemožno ako skupinu chápať napr. pôrodné baby či amerikanov, ktorých vyčlenilo zo svojich radov lokálne spoločenstvo. Takýto súbor ľudských postáv totiž obyčajne nefunguje ako skupina a nemá ani ďalšie jej atribúty.

2. Ďalším dôležitým predpokladom existencie a fungovania skupiny je priamy vzájomný kontakt jej členov. Uvedený znak je významný prinajmenšom z dvoch príčin: funkčne limituje veľkosť skupiny a zároveň v sebe obsahuje aj faktor teritoriálnej vymedzenosti a dostupnosti členov. Takto umožňuje aj vzájomnú kontrolu a ovplyvňovanie správania (konania) príslušníkov skupiny. Uvedené kritérium tu nezahrnuje skúmanie

veľkých a často určitým spôsobom i abstraktných zoskupení osôb, ako sú napr. trieda, národ, región či strana, často i spoločenstvo, ktoré označujeme pojmom etnografická skupina. Takéto vymedzenie však nemožno absolutizovať. Za určitých okolností sa stáva napr. z bratislavských robotníkov, gemerských rodákov alebo „krekáčov“ malá skupina.

3. Dôležitým znakom je trvanie skupiny v čase a s tým spojená existencia skupinových cieľov, o ktorých sa mnoho hovorilo najmä v diskusiách. Ciele sú totiž predpokladom vzniku a podmienkou pretrvávania skupiny. Preto nie sú z pohľadu etnografie až tak dôležité skupiny vytvorené „ad hoc“: na ochranu, odstránenie prírodnej či inej prekážky a pod.

Pár poznámok na margo kolokvia nemôže a nechce vyriešiť celý komplex problémov spojených s hodnotením doterajších poznatkov, a najmä s ďalšími perspektívami štúdia spoločenských skupín. Práve v súvisi s perspektívami sa ukázalo, že problematika diferenciacie lokálneho spoločenstva, ktorej prejavom je okrem iného aj existencia a fungovanie skupín, predstavuje závažný okruh otázok. Ich hlbšie objasnenie by preto etnografia v budúcnosti nemala zanedbávať.

August 1989

Peter Salner

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej akadémie vied

Ročník 38, 1990, číslo 1–2

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. ZORA VANOVIČOVÁ

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc., PhDr. Soňa Burlasová, DrSc., doc. PhDr. Václav Frolec, CSc., PhDr. Viera Gašparíková, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc., PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek, CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc. PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr. Viera Nosáľová, CSc., prof. Antonín Robek, DrSc., PhDr. Peter Slavkovský, CSc., PhDr. Viera Urbancová, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, št. p., Martin

Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 26,–; celoročné predplatné Kčs 104,–

Rozširuje, objednávky a predplatné prijíma PNS – ÚED, Bratislava, ale aj každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS – Ústredná expedícia a dovoz tlače, Nám. Slobody 6, 884 19 Bratislava

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1990

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Академии Наук

Год издания 38, 1990 № 1–2

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Зора Вановичова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Лениново нам. 12

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Jahrgang 38, 1990, Nr. 1–2 Erscheint viermal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und PhDr. Zora Vanovičová

Redaktion: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of the Slovak Academy of Sciences

Volume 38, 1990, No. 1–2

Published quarterly by VEDA, the Publishing House of the Slovak Academy of Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová and PhDr. Zora Vanovičová

Editor: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de l'Académie slovaque des sciences

Année 38, 1990, No. 1–2

Paraît quatre fois par an. Editions de VEDA, maison d'édition de l'Académie slovaque des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et PhDr. Zora Vanovičová

Rédaction: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12

Distributed in the socialist countries by SLOVART Ltd., Leningradská 11, Bratislava, Czechoslovakia, Distributed in West Germany and West Berlin by KUBON UND SAGNER, D-8000 München 34, Postfach 68, Bundesrepublik Deutschland. For all other countries, distribution rights are held by JOHN BENJAMINS, B. V., Periodical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Amsterdam HOLLAND

TELOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL V PEZINKU
 poriada dňa 4. februára 1928 u p. Demoviča

ŠIBRINKY

Ráz: jaro, leto, podzim a zima — Hudba peš. pl. č. 29
 Začiatok o 20. h. — Vstupné 20 Kčs a obecná dávka.

Dozvuky Šibrínek dňa 18. februára 1928
 „u Zeleného stromu“. — Vstupné ľubovoľné.

*Príležitostk o poroaz u s. Krupovej. — Tdto pozvánka
 platí i na dozvuky. — Len pre pozvaných.*

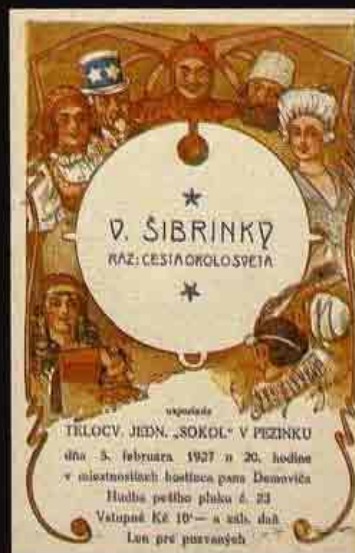
V nedelu
 1. února 1928
 v 7 hod. večer.

ŠIBRINKY

TEL. JEDN. „SOKOL“
 V PEZINKU

V miestnosti
 „Zeleného stromu“

Vstupné 20 Kč. Len pre
 pozvaných. Ráz:
 2 pešobky do publiky.

D. ŠIBRINKY
 RAZ: CESTA OKOLO SVETA

organizuje
 TELOCV. JEDN. „SOKOL“ V PEZINKU
 dňa 3. februára 1927 u 20. hodine
 v miestnostiach hostinca pana Demoviča
 Hudba pešob pluku č. 23
 Vstupné Kč 10 — a sals. dáň
 Len pre pozvaných

T. J. SOKOL v Pezinku

poriada dňa 31.ho decembra 1929 v Sokolovni

sylvestrovský večierok

s bohatým programom a tanečnou zábavou, na
 ktorý Vás i s ct. rodinou srdečne zve. Začiatok
 o pol 8 hod. večer. / Vstupné Kčs 5 a odznak
 Kčs 5. / Siolové zariadenie! Len pre pozvaných

Predpredaj vstupeniek u s. Krupovej.